

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
ABIGAIL LOFARO**

Seduta tas-26 ta' Gunju, 2008

Citazzjoni Numru. 448/2004

Maria Psaila Farrugia

vs

**Alexander Zammit u b'digriet tas-27 ta' Gunju, 2005
Untours Insurance Agency Ltd giet mahtura kuratur
deputat biex tirrappresenta lill-assenti Alexander
Zammit**

Il-Qorti:

Rat ic-citazzjoni ippresentata mill-attrici fis-17 ta' Gunju, 2004, li *in forza* taghha, wara li ppremettiet :
Illi l-kontendenti kienu involuti f'incidenti li sehh fil- 10 ta' Mejju 2004 fis-7.20 ta' filghodu, gew Triq is-Sajjieda, Marsa, waqt li l-konvenut kien qed isuq l-vettura Nissan Vanette bin-numru tar-registrazzjoni LAC-664, waqt li l-

Kopja Informali ta' Sentenza

attrici kienet qed taqşam l-istess triq [vide anness Dok MP1];

Illi dan l-incidenti sehh unikament tort tal-konvenut u dan minhabba negligenza, traskuragini, u nuqqas ta' tharris ta' regolamenti tat-traffiku da parti tal-konvenuti;

Illi fl-incident in kwistjoni l-attrici soffriet griehi personali li irrisultaw f' disabilita permanenti u dana skond rapport tal-kunsulent mediku Dott. Victor Sultana [vide anness Dok. MP2];

Illi l-konvenut baqa in adempjenti minkejja diversi interpellanzi minghand l-attur;

Talbet li l-konvenut ighid ghaliex din il-Qorti m'ghandhiex :

1. Tiddikjara li l-incident li sehh fl- 10 ta' Mejju 2004 fis-7.20 ta' filghodu, gew Triq is-Sajjieda, Marsa, waqt li l-konvenut kien qed isuq l-vettura Nissan Vanette bin-numru tar-registrazzjoni LAC664, waqt li l-attrici kienet qed taqşam l-istess triq sehh unikament tort tal-konvenut jew min minnhom u dan minhabba imperizja, negligenza u non osservanza tar-regolamenti tat-traffiku;
2. Tillikwida d-danni sofferti mill-attrici a kawza ta' dan l-incident okkorendo bin-nomina ta' periti;
3. Tikkundanna lill-konvenut ihallsu lill-attrici s-somma hekk likwidata;

Bl-ispejjez u bl-imghax u l-konvenut ngunt in subizzjoni u l-spejjez tal-ittra ufficjali pprezentata kontestwalment ma' din ic-citazzjoni ai termini tal-Kap. 104 tal-Ligijiet ta' Malta;

Rat id-dikjarazzjoni u il-lista tax-xhieda tal-attrici;

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenut Alexander Zammit. li *in forza* taghha huwa eccepixxa :

1. Illi l-ewwel talba ghandha tigi michuda ghax ghall-incident stradali de quo ma kienx jahti l-eccipjent anzi kienet tahti s-sinistrata.

Kopja Informali ta' Sentenza

2. Illi jsegwi, riferibilment ghat-tieni talba, illi m'hemmx danni tal-attrici x'jigu likwidati fil-konfront tal-eccipjent.
3. Illi jizdied isegwi, riferibilment ghat-tielet talba, illi m'hemm ebda quantum li l-eccipjent ghandu jigi kundannat ihallas lill-attrici.
4. Salvi eccezzjonijiet ohra permessi mil-Ligi.

Rat id-dikjarazzjoni u il-lista tax-xhieda tal-konvenut;

Rat id-digriet taghha tat-8 ta' Frar 2005 li permezz tieghu hatret lil Charles Grixti bhala espert mediku sabiex jexamina lill-attrici u jirrelata fil-miktub dwar id-dizabilita' permanenti li setghet sofriet l-attrici bhala konsegwenza tal-incident;

Semghet lix-xhieda li tressqu;

Rat il-provi li gew prodotti, id-dokumenti li gew esebiti u l-atti ta' dan il-procediment;

Rat ir-rapport ta' l-espert mediku Charles Grixti minnu ikkonfermat fir-Registru, kif awtorizzat mill-Qorti, fil-15 ta' April 2005;

Rat id-digriet taghha tas-17 ta' Mejju 2005 li permezz tieghu, fuq talba tal-konvenut, hatret bhala esperti medici addizzjonali lil Mr Frederick Zammit Maempel, lil Mr Raymond Gatt u lil Mr Anthony Zrinzo.

Rat id-digriet taghha tas-27 ta' Gunju 2005, li permezz tieghu is-socjeta' Untours Insurance Agency Ltd, giet mahtura kuratur deputat biex tirrapprezenta lill-assenti konvenut Alexander Zammit.

Rat ir-rapport ipprezentat u mahluf mill-periti medici addizzjonali;

Rat in-nota ta' osservazzjonijiet tal-kuratur tal-konvenut tat-3 ta' April 2008;

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat illi l-attrici naqset milli tipprezenta nota ta' sottomissjonijiet fis-zmien moghti lilha;

Rat illi l-kawza thalliet ghas-sentenza ghallum;

Ikkunsidrat :

Illi xehdet l-attrici u qalet illi fl-10 ta' Mejju 2004 ghall-habta tas-sebgha u nofs nieqes hamsa ta' filghodu kienet ser taqsam bil-mixi Triq is-Sajjieda il-Marsa fejn toqghod hi u kienet sejra ghax-xoghol San Gwann. Kienet ser tmur ghall-karozza taghha li kienet ipparkeggjata fi Triq is-Sajjieda. Hija u sejra ghall-karozza kienet ser taqsam it-triq fejn hemm immarkat bl-ittra Y fuq l-isketch u meta giet biex taqsam ivverifikat li ma kienx gej traffiku minn naha tal-lemin u minn naha tax-xellug. Fil-fatt minn naha tal-lemin kienu gejjin karozzi, izda dawn waqfulha biex tkun tista taqsam u minn naha tax-xellug ma kienx hemm traffiku gej. Meta waslet f'nofs it-triq kienet taf li t-traffiku fuq in-naha tal-lemin kien wieqaf u ghalhekk kienet qed thares fuq in-naha tax-xellug biex tara jekk kienx gej traffiku u dak il-hin intlahqet minn vettura li kienet gejjja mill-lemin taghha, intlaqtet fuq dahra u bid-daqqa waqghet ma l-art. Hija xehdet illi t-triq in kwistjoni hija two way, u qalet illi generalment il-karozzi jipparkjaw fuq in-naha wahda tat-triq, cioe' fuq in-naha fejn kellha l-karozza taghha ipparkeggjata. Hija xehdet illi l-vettura li laqtitha, meta laqtitha kienet fuq in-naha il-hazina tat-triq u qalet ukoll illi hi ma ratx fl-ebda hin il-karozza li laqtitha, qabel ma din laqtitha u regghet ikkonfermat li kien hemm karozzi li kienu gejjin minn naha tal-lemin taghha li kienu waqfulha biex tkun tista taqsam u din il-karozza li laqtitha tidher li kienet qeghda fuq in-naha il-hazina tat-triq. Hija xehdet illi wara l-incident ittiehdet l-isptar u wara ikkonsultat mal-Professor Sultana li hargilha ic-certifikat esebit minn fol. 9 sa fol. 11 tal-process. Hija xehdet li tahdem bhala cleaner mal-Foster Clarkes u l-aktar li wegghet minhabba l-incident kien f'dahra u f'saqajha.

Ikkunsidrat :

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi Mr Charles Grixti illi kien l-ewwel espert mahtur mill-Qorti sabiex jezamina lill-attrici ikkonkluda illi l-attrici sofriet disabbilita kagun ta' l-incident in kwistjoni ta' tlieta fil-mija (3%).

Ikkunsidrat :

Illi xehed PS 766 Silvio Brincat li kien l-ufficjal tal-pulizija li kien investiga l-incident awtomobilistiku in kwistjoni. Huwa esebixxa kopja tar-'road accident report' u kopja ta' l-iskizz u ikkonferma li kellem kemm lill-attrici kif ukoll lill-konvenut. Huwa xehed li meta mar fuq il-post sab li kien hemm karozzi ipparkjati fuq iz-zewg nahat tat-triq. Huwa kellem li x-xufier tat-trukk IBB 627 li qallu li kien qed ipparkeggat meta l-attrici qasmet minn quddiemu u giet il-vettura misjuqa minn Alexander Zammit minn warajh u laqtitha. Ix-xufier ta' dan it-trukk qal lis-Surgent li hu kien qed jistenna il-karozza li kienet ipparkeggata fuq in-naha l-ohra tat-triq titlaq minn postha sabiex ikun jista jidhol hu. Huwa qal lis-Surgent li kien ser jaghmel ix-xoghol ta' gebel jew konkos fil-post ta' l-attrici li jinsab fl-istess triq. Is-Surgent ikkonferma li huwa kellem lill-attrici, lill-konvenut, lis-sewwieq tat-trukk IBB 627 u lil xhud okulari certu Joseph Colombo.

Ikkunsidrat :

Illi xehed Joseph Colombo illi ikkonferma li dakinhar ta' l-incident kien qiegħed fuq il-post fejn seħħ l-incident peress li hu kien imqabbad mill-perit ta' l-attrici biex jaghmel xi xogħol ta' konkos fil-fond ta' l-attrici u hu kien bil-wieqfa fuq il-bankina barra il-fond ta' l-attrici, fuq l-istess naha ta' dan il-fond jistenna it-trukk tal-konkos jigi. Fil-fatt hin minnhom it-trukk tal-konkos gie u it-trukk kellu jieqaf f'nofs it-triq sa kemm l-attrici tneħhi l-karozza tagħha fejn kienet ipparkjata fuq in-naha l-ohra tad-dar tagħha sabiex ikun jista jidhol minflokha it-trukk tal-konkos. Ix-xhud qal illi quddiem it-trukk tal-konkos kien hemm karozza ohra li fil-fatt waqfet biex l-attrici tkun tista taqşam it-triq. F'hin minnhom waqt li l-attrici kienet qegħda taqşam it-triq giet vettura ohra minn wara t-trukk tal-konkos, qabzitu u laqtet lill-attrici li kienet qegħda taqşam

it-triq. Il-karozza li laqtet l-attrici qabzet ukoll lill-karozza li kienet wieqfa u minhabba d-daqqa li qalghet l-attrici waqghet ma' l-art. Ix-xhud qal illi sema lis-sewwieq tal-vettura li laqtet lill-attrici jghid biex jiskuzawh peress li minhabba ix-xemx huwa ma kienx ra lill-attrici taqşam it-triq. Ix-xhud ikkonferma il-posizzjoni tal-karozzi kif indikat fuq l-iskizz u in kontro-ezami ikkonferma li t-trukk tal-konkos ma iccaqlaqx sakemm gew il-pulizija, filwaqt li l-karozza li kienet quddiemu kienet telqet minn fuq il-post ta' fejn kien gara l-incident. Huwa xehed li l-attrici kienet bdiet taqşam meta l-vettura ta' quddiem it-trukk kienet waqfitalha sabiex hi tkun tista taqşam. Wara li ghaddiet il-wisgha ta' din il-karozza giet il-vettura l-oħra misjuqa mill-konvenut u laqtet lill-attrici waqt li din kienet f'nofs it-triq. Mistoqsi jekk f'xi hin l-attrici wara li bdiet taqşam waqfitx f'nofs it-triq jew f'parti mit-triq ix-xhud qal illi ma jafx peress li kollox sehh f'temp ta' ftit sekondi.

Illi xehed ukoll Emmanuel Bonnici li kien qiegħed isug it-trukk tal-konkos u qal illi huwa kien waqaf mill-bankina u hareg mit-trukk sa kemm l-attrici kellha tneħhi l-karozza tagħha u jidhol hu minflokha bit-trukk. Huwa xehed illi minn wara t-trukk tieghu setghu jghaddu l-karozzi u fil-fatt ghaddew xi zewg karozzi qabel ma sehh l-incident in kwistjoni. Huwa ikkonferma wkoll illi fl-ebda hin ma għamel sinjali lil xi karozza geġja minn warajh li din setghet tghaddi u xehed ukoll li meta dahal fit-triq in kwistjoni ix-xemx kienet ezatt faccata u kien għalhekk illi nizeł inaddaf il-hgiega u għalhekk ma rax l-incident isehh. Huwa ra illi umbagħad wara l-incident ra lil mara fl-art, cioe' f'nofs it-triq u ikkalkula li bhala wisgha fit-triq il-mara kienet qegħda qisu f'nofs it-triq.

Ikkunsidrat :

Illi rat ir-rapport tal-Periti Medici Addizzjonali u senjatament il-konkluzjoni tagħhom fis-sens illi l-attrici garbet disabilita permanenti stmata ta' tlieta fil-mija (3%).

Ikkunsidrat :

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi l-konvenut ma ressaq l-ebda provi izda ipprezenta nota ta' osservazzjonijiet.

Ikkunsidrat :

Illi il-kwistjoni li trid tigi ventilata minn din il-Qorti hi sa fejn jista jinghad li kien hemm xi negligenza ta' xi hadd mill-partijiet jew mit-tnejn li seta kien fattur kontributorju ghal dan l-incident. Il-punt ta' partenza huwa l-fatt illi kemm pedestrian u kif ukoll sewwieqa ta' vetturi ghandhom drittijiet u obbligi meta juzaw it-toroq. Huma ghandhom drittijiet kif ukoll obbligi u doveri x'josservaw, mehud in konsiderazzjoni ic-cirkostanzi li jinsabu fihom, izda jista jinghad illi s-sewwieq ghandu obbligi akbar mehud in konsiderazzjoni l-mezzi li huwa juza. Izda dana ma jfissirx illi hemm xi presunzjoni kontra is-sewwieq u kull kaz irid jigi ezaminat fuq il-merti tieghu.

Illi din il-Qorti permezz ta' sentenza moghtija fil-21 ta' Gunju 1995 fl-ismijiet George Micallef pro et noe vs Gordon Camenzuli ghamlet referenza ghall-artikoli 20 u 21 tal-Highway Code u qalet illi meta pedestrian ikun qed jaqsam it-triq ghandu dejjem juza s-subway jew zebra crossing fejn dan huwa possibbli u ghandu jaqsam biss meta jkollu vizwali cara taz-zewg nahat tat-triq. Il-Qorti kienet qalet ukoll li qabel jaqsam il-pedestrian ghandu jieqaf fuq il-bankina, jhares lejn il-lemin u mbaghad lejn ix-xellug, umbaghad jerga lejn il-lemin u jaqsam biss meta fit-triq ma jkunx hemm karozzi.

Illi kif diga intqal l-attrici xehdet li meta kienet ser taqsam Triq is-Sajjieda l-Marsa waqfulha xi karozzi li kienu gejjin mill-lemin sabiex taqsam. Hekk kif waslet f'nofs it-triq hija kienet taf li t-traffiku fuq il-lemin kien wieqaf u kif kienet qed thares fuq ix-xellug biex tara jekk hux gej traffiku intlaqet mill-vettura tal-konvenut li kien gej mil-lemin.

Ikkunsidrat :

Illi t-traffiku fi Triq is-Sajjieda jghaddi miz-zewg direzzjonijiet cioe hija two-way.

Kopja Informali ta' Sentenza

Ikkunsidrat :

Illi l-attrici ammettiet fl-okkorrenza illi kien it-truck wieqaf u illi il-van misjuq mill-konvenut ma ratux hlief meta laqatha u waqqagha fl-art.

Ikkunsidrat :

Illi permezz ta' sentenza moghtija mill-Qorti ta' l-Appell Kriminali fl-ismijiet il-Pulizija vs Joseph Formosa fl-4 ta' April 1959 il-Qorti qalet hekk :

“Il-pedestrian ghalkemm ghandu dritt li jkun fil-karreggjata biex jaqsam certament ghandu wkoll id-dover li juza prudenza biex jaqsam ‘with reasonable dispatch’. Aktar u aktar tehtieg dik l-attenzjoni tal-pedestrian meta si tratta ta’ “uncontrolled crossing”.

Illi permezz ta' sentenza ohra moghtija mil-Qorti ta' l-Appell Kriminali fis-6 ta' Mejju 1961 fl-ismijiet Il-Pulizija vs George Muscat il-Qorti qalet hekk :

“Hu veru li anki l-pedestrian ghandu d-doveri tieghu fit-trakkiku stradali; imma biex driver ta' karozza li jinvesti pedestrian u jikkagunалу offizi fuq il-persuna tieghu jista jiskolpa ruhu, jehtieg li jirrizulta li l-kawza unika u determinanti ta' l-investment kienet tikkonsisti fil-komportament imprudenti tal-pedestrian li gie milqut; u ma tistax tigi nvokata mid-driver l-iskriminanti tal-emergenza subitanea meta tikkonkorri l-kolpa tal-awtista, li tkun impedietu milli jevita l-konsegwenzi tal-emergenza. Il-konducenti ta' vetturi ma ghandhomx jipprezumu normalita perfetta ta' komportament tal-pedestrian imma ghandhom dejjem jivvalutaw tajjeb il-kontingenzi stradali u jirregolaw il-velocita taghom b'marigni sufficjenti ta' sikurezza”.

Ikkunsidrat :

Illi l-istess attrici ammettiet illi hija l-ewwel assigurat ruhha li mil-lemin setghet taqsam ghax waqfitilha l-karozza li kienet gejjja mil-lemin u kien biss wara li bdiet taqsam li rat in-naha tax-xellug. Huwa minnu li l-konvenut kien gejj mil-

lemin minn wara t-truck tal-konkos, izda il-Qorti jidhrilha illi l-attrici poggiet ruhha f'sitwazzjoni verament perikoluza meta marret taqşam minn quddiem truck tal-konkos u ma jirrizultax li hadet l-mizuri kollha necessarji meta giet biex taqşam it-triq.

Illi fil-kawza Il-Pulizija vs Alfred Caruana (Vol. XXXIX parti IV pagna1031) il-Qorti qalet hekk :

“Il-pedestrian ghandu certament id-drittijiet fic-cirkostanzi tat-traffiku imma ghandu wkoll obbligi. Jekk il-pedestrian ikun qieghed ipoggi ruhu f'post fejn mhux suppost ikun (bhal roundabouts) u d-driver li jkun qed isuq karozza b'mod regolari jsib ruhu f'posizzjoni ta' emergenza subitanea minhabba fih, dak id-driver m'ghandux jigi ritenut hati ta' sewqan perikoluz u tal-konsegwenzi li jista' jsofri dak il-pedestrian f'din il-kontingenza.”.

Illi mill-provi prodotti ma jidhirx li kien hemm xi element ta' negligenza fis-sewqan tal-konvenut: la kien hemm breakmarks mal-art, u lanqas jidher li kien hemm sewqan eccessiv minn naha tal-konvenut u minn imkien ma jirrizulta li l-konvenut kien qed isuq b'dizattenzjoni, imprudenza jew b'non-kuranza ghall-utenti l-ohra tat-triq.

Illi fil-fehma tal-Qorti, l-attrici ma hadietx dawk il-mizuri u ma hadet ebda pass biex tipprotegi lilha nnifisha mill-perikolu li holqot hija stess meta qasmet it-triq li hija two-way u ma kellhiex vizwali tajba minn naha tal-lemin minhabba li kien hemm karozza u wara l-karozza truck weqfin u haditha for granted li galadarba waqfulha fuq in-naha tal-lemin, in-naha tal-lemin kienet safe, tant li fuq ix-xellug bdiet hares biss meta bdiet taqşam it-triq. Irid jinghad ukoll li kien hemm ix-xemx faccata u ghal dan il-fattur l-attrici riedet toqghod aktat attenta.

Illi l-assjem ta' dawn ic-cirkostanzi kollha jikkontjenu ingredjenti ta' nuqqas ta' uzu ta' kawtela diligenti jew ahjar tal-harsien tal-principju ta' “careful look out” li hu mistenni li jigi segwit anke minn pedestrian f'zona tat-triq destinata ugwalmart ghat-transitu ta'vetturi.

Kopja Informali ta' Sentenza

Ghaldaqstant u ghar-ragunijiet kollha fuq imsemmija il-Qorti filwaqt li tilqa l-eccezzjonjiet tal-konvenut qeghda tichad it-talbiet kollha attrici bl-ispejjez kontra taghhom.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----